

De még tovább és messzebbre terjed a Kath. Népszövetség célja. Szervekednünk kell, hogy az a föld, melyet Kund foglalt el, de a kereszt tartott fenn, továbbra is a keresztény polgárságé maradjon. Táborba kell szállnunk, nem hogy támadólag lépjünk fel, de hogy megdöbbenjen az ellenség annak a hadseregnek láttára, mely Istentől adott vezéreinek segédlete alatt, mint acies ordinata, mint rendezett, szervezett tábor áll, hogy visszaverjen minden támadást, hogy megtorolja minden merényletet, mely a keresztény haza, a keresztény kultúra, a keresztény nép java ellen intéztetik. Tömörülnünk kell, hogy lássa mindenki, hogy a magyar katolikusok teszik a hajónak többségét, hogy érezze mindenki nem a nyers erő, de az erkölcsi hatalom nagyságát. Elnyomni nem akarunk másokat, de igenis fel akarunk mindenkit szabadtítani azon nyomás alól, mely eddig visszatartotta sokakban a jobb meggyőződés, a keresztény gondolkodás megnyilvánulását.

Igy lesz a Kath. Népszövetség nemcsak nagy népnevelő, de hatalmas népművelő intézmény. Igy lesz a katolikus élet eleven forrása, a katolikus érület fokmérője, a katolikus cselekvés rugója, a magyar katolicizmus organizmusának szíve, mely vért és életet lehel szét a szervezet minden porcikájába, a Kath. Népszövetség minden egyes tagjába.

A mai zászlóbontás is erre ad reményt Erdély számára. A szív, melyből a zászló rúdja készült, a kéz, amely a zászlót tartja, a szellem, mely a zászlót lengeti

— szerető szív, jót tevő kéz, életet lehelő szellem, hiszen Erdély apostolának szíve, keze, szelleme az. Épen azért nagy, biztos a remény, hogy a ma kibontott zászló erős és nagy tábor zászlója lesz, s jelvénye a diadalmas kereszténységnek Erdély római és bérci közt.

Turi Béla.

Hogy történt az a „Zászlóbontás“?

Lajos, a püspöki aula futárja, piros sapkájában és ezüstgombos kabátjában siet az utcákon jan. 27-dikén; ivet és egy plajbászt szorongat kezében. A sétáló papok összenéznek, készül valami — futja át a gondolat minden főt. Az iven felhívás, hogy a kegyelmes úr jan. 28-dikán délelőtt 1/21-re bizalmas tanácskozára hív össze. No jó. Tanácskozás az egyházmegyében alakítandó „Kath. Népszövetségről“. Már megint egy új egyesület — teszik meg megjegyzéseiket az epésék. Új mozgalom, új vér, új lelkesedés — mondják az „idegesek“. Jan. 28-dikán reggel futott a hír a városban: Pesti urak is jönnek! — dr. Ernszt Sándor országgyűlési képviselő, Haller István és dr. Lakatos Géza szerkesztők. Mindenki tehát nagy érdeklődéssel sietett a gimnáziumba. A gyűlést pont 1/21-kor a kegyelmes úr nyitotta meg. Röviden körvonalozta a gyűlés célját: megbeszélni a Kath. Népszövetség megalakításának módját, eszközeit s ennek esetleges akadályait. A beszédnek minden egyes mondata egy-egy melyre ható gondolat. Azért tetszik ő nagyméltóságának a népszövetség, mert általános, befogad mindenkit, szegényt, gazdagot, nem tekint a politikai pártállására . . . minden szabad ellenségeinknek velünk szemben. — Kévs van, ki szembe merne állani, — célunk a hazát kereszténynek s erősnek megtartani — mi háborút viselni nem akarunk, — magunkat akarjuk felvértetni. Azt akarjuk, hogy lássák és érezzék, hogy vagyunk!

évi nevelői tapasztalatom s az iskolán kívül, az életben szerzett megfigyeléseim szerint, a mai gyermekek általában csakugyan rosszak. És sajnos, nem kevés van közülük, kivel szemben a nevelőnek minden türelme, minden tudása, minden jó igyekezete sikertelen. Sőt vannak olyanok, kiket, ha vaskalitikában tartunk, vagy mannával kecségetünk, úgy sem vagyunk képesek a tudás és valódi műveltség ígért földére jutni.

Sötét kép, de általában találó; keserű igazság, hanem hát le kell nyelnünk.

Már most önként fölmerül a kérdés: Mi e bajnak az oka? Lehete és hogyan lehet e bajon segíteni?

Mindenekelőtt tisztába kell jönnünk egy alaptétellel: azzal, hogy a legelső nevelő: az anya; a legelső iskola: a család. Az anyának adta a kezébe az Isten azt a hatalmat, hogy miután a világra hozta a kisdédét, legott keblére szorítsa, táplálja, gyöngéden felnevelje. S ahogy aztán feledezni kezdenek benne a lelki tehetségek: az értelem, érzés, akarat, vágyódás, azokat kifejlésre jutni segítse, helyes irányba terelje. Ehez felette nagy gond, mindent elviselő türelem, kiapadhatatlan szeretet szükséges, aminő valóban az anyai szeretet.

Már magában a testi nevelés felette nagy gondot kíván. Legyen a gyermeknek elegendő, de ne túlságos tápláléka, kellő mozgása és pihenése. Meleg és hideg ellen egyformán óvnunk kell. A tisztaság és jó levegő első sorban szükséges az egészséges fejlődésre. Aztán a celszerű, takarékos, izléses ruházódás, a já-

ték és szórakozás megszerzése, mind mind az anyának első sorban feladata, kivált a nevelés kezdő fokán. Betegség esetén önfeláldozó ápolás, ügy szőlővén kitalálása, megsejtése a gyermek szükségletének. Legyen tehát az anyai gond a gyermek testi nevelésében örökkön égő lámpa, melyből az olaj ki ne fogyjon.

Hát még a fejledező lélek? A gyermek mihelyt eszmélni kezd, mindjárt érteni, tudni akar. Ezer meg ezer kérdés szüntelen az ajkán s arra mind felelni kell, még pedig úgy, hogy hibás ismeretre ne jusson. Jön az akarat, mely a gyermeknél rendesen önző, rossz irányú. Azt nagy kimélettel irányítani, javítani kell.

Az érzések ezer változata, az öröm, szomorúság, szeretet és gyűlölet kitanulhatatlan skálája mind megannyi lélektani rejtély a gyermekben, melyet egyedül az anya oldhat meg helyesen, mert ő ismeri, ő szereti gyermekét legjobban. S jól jegyezzük meg, hogy mind e sok águ és rendkívül fontos feladat legnagyobb részben az anyát terheli. Az apa ugyanis legtöbbszörre távol van a családtól. Egyik a hivatalban, másik a műhelyben, más a gyárakban, az erdő, mező s tán idegen országokban fut a mindennapi kenyér után.

Hát az anya vajjon végezheti-e egyedül a nevelés nehéz munkáját? A háztartás még megengedné, hogy a gyermekek nevelésére elegendő gondot fordítson. De hát még mennyi a tendő? Jönnek a színészek. A legdivatosabb darabokat végig kell nézni, természetesen a legdivatosabb ruhában. A déli kimenőről társaság-beli asszony el nem maradhat. Ki fogná fel, s

Megszíveleendő gondolatok ezek! A megnyitót már meggyújtotta a lelkesedés tüzet. Jó előjel volt a következőkre.

Haller István szerkesztő beszélt bámulatos ügyességgel és tüzrel. Igy még világít nem hallottam beszélni. Rámutatott a múlt hibáira. Nagy hibánk volt az, hogy mi mindig abban bizakodtunk, hogy milliók mi vagyunk. — Ujabban többféle szervezet, egyesület, kör alakult. Mindegyiknek célja, hogy a kath. ember öntudatra ébredjen. Beszélt nagy tapasztalatra valló körültekintéssel a kath. körök, legényegyletek, ker. szociális egyletek hibáiról. A közös hiba az, hogy ezek nagy tömeget mozgatni és meghódítani nem tudnak. Egy szövetséget gondoltak ki, melynek célja ez volt: a papság vállaira ne fektessen terheket, — kevés áldozatot kívánjon, — mindenkihez hozzáferjen. S ez a „Kath. Népszövetség“. Tagsági díj egy évre 1 K., tehát heti 2 fillér. Ezt a pénzt a szövetség visszadjja sokszorosan. A központ küld havonként egy-egy füzetet, mely a legaktuálisabb napi kérdéseket tárgyalja népszerű, érthető módon. Ez lesz aztán a tagoknak tápláléka és egyszersmind fegyvere is. Igy aztán már nyerspapír értékben is vissza lesz fizetve az 1 K. Beszélt továbbá a városi akcióról, gazdasági és szövetkezeti ügyekről. A népszövetség — úgymond — nevelni akarja a tömeget a kath. öntudatra s ez lesz az első lépés.

Majd dr. Ernszt jelzi, hogy a népszövetség ismertetéséből kimaradt a legfontosabb: a jogvédelem. A falusi emberről az életkérdés. Egy iroda lesz a központban hirneves jogászokkal. Ez csak bizonyos ügyekre szorítkozik.

Meisel praktikus utasításokat adott, hogyan alakítsuk meg a szövetséget? Prédikáljunk megelőzőleg a templomban ezekről a témákról: 1) mit tesz az, katolikusnak lenni, 2) a kath. öntudat, 3) a kath. ember a templomban, 4) a kath. ember a társadalomban. Felolvassa az egyházmegye felosztási tervét. Hozzá szólott Haller, Máthé és gróf Mikeš.

adna tovább a legújabb híreket? Azután a sok látogatás, egyesületi és jótékony célu előadások, mind kiváló izléssel és költséggel megtartva. Cabaret-estélyek, Pálmay-körtutak kiváló komikussal s a Divat Szalon legújabb szabásai szerint. Ezekről nagyon művelt asszony el nem maradhat! Mit mondana Pusztafalvne vagy Régvoltzépne? Meg aztán villanyszínház, hasbeszélő művészek, gondolatolvasók, csodagyermek, cirkusz és kintorna, mind megannyi nézni való ritkaság, úgy hogy sokszor még a farsangi álarcos bábra is alig jut ideje az embernek, de meg talán pénze sem marad.

Látjuk, hogy a mamáknak nagyon sok a dolguk. Sokat kíván a divat, szokás, a társaság. Nem csoda, ha a gyermekek nevelésére kevés, vagy éppen semmi idő sem marad. Még szerencse, hogy ott van a dajka, az majd eldöntögeti a gyermeket, ha sirmi talál.

Szó ami szó, a házi nevelésnek ez a nagy hibája. Az t. i., hogy manapság kevés az anya és sok a divathölgy. S ebben talán nem is annyira maguk az anyák hibásak, mint inkább az a levetkezhetetlen társadalmi kénszerzubbony, mely eltereli az asszonyt a családi tűzhelytől, beledobja az élet hóbotos forragatába s így lehetetlenné teszi a családi-asságot. Mondom, elsősorban az a ferde világnézet a bajnak oka. Maguk az anyák csak anynyiban, hogy nem tudnak a rossz szokások abroncsaiból menekülni. De hát az alaphiba megvan s így a gyermek úgy nő fel, mint a vadvirág, ápolókész és melengető gondosság nélkül.

Ha már az alaphibát megismertük, ha tiszt-

Ernszt dr. szerint nem baj az, hogy erre a mozgalomra ráfogják, hogy a papok kezdeményezik, — ne várjunk a civilekre. Lehet az értekezletet tartani a vendéglőben is. Utal a német példákra. Az egész mozgalom a plébánosok fog mulni. Elmondja az irlandi példát. A kolodus Irland O'Connell számára milliókat hozott össze. A felosztásra nézve várjuk meg a szövetség alapszabályait.

Haller részleteket olvas fel a szabályzatokból.

Szabó esperes üdvözlö a mozgalmat, csak kifogásolja az értekezletnek a vendéglőben való tartását. A magyar ember természete egész más, mint a németé.

A gyűlés többek felszólalása után 1/41-kor ért véget. A püspök úr a folytatását d. u. 3-ra tűzte ki.

D. u. 3-kor a gyűlés folytatta tárgyalásait. Az ügyhöz sokan szólottak hozzá. Ugy, hogy 3/45-kor végződött. A püspök urunk a részletek megbeszélésére egy kisebb bizottságot kért fel, kik aztán Zomora kanonok lakásán a további teendőket tárgyalták. Miután a pesti vendégeknek a gyűlés nagy lelkesedéssel hálás köszönetet szavazott, a jelenlevők tüzzel szívükben, lelkesedéssel lelkükben távoztak s egy kedves nap emlékvél tértek haza.

Jelen voltak: püspök Atyánk, Fábián Sándor nagyprepost, dr. Ujfalussy József, Imets F. Jakó, Kovács Lajos, Tamási Áron, Zomora Dániel kanonokok. Dr. Ernszt Sándor országyűlési képviselő, Haller István, dr. Lakatos Géza szerkesztők, Turi Béla az „Alkotmány” szerkesztője, Pál Antal gimn. igazgató, P. Trefán Leonard házifőnök, Szabó György alesperes, Butyka Kálmán egyházmegyei pénztáros, Rakk József praefektus, Riszner Ödön tanár, Balázs Endre dr. rektor, dr. Kóródy Péter tanár, dr. Balázs Endre főesp. pléb., Miklós István plébános, Pál Albert tanító, Meisel József, Ince Domokos, Buday János plébánosok, Csibertics Imre tanár.

Eröss Imre püspöki szözlészeti intéző, Rass Károly tanár, dr. Fejér Gerő regens, Majlát Ferenc jószágigazgató, Kállányi Ferenc tanár, Máthé József pléb., Pénzes László káplán, Soóthy Gyula.

Társulatunk gyűlései.

Az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat évi rendes közgyűlését megelőzőleg 1908. január hó 25-én d. u. 5 órákor a gyulafehérvári főgimnázium első emeleti tanári termében rendes választmányi gyűlést tartott, amelyen jelen voltak: Pál Antal elnök, Wagner Sándor alelnök-szerkesztő, Tamási Áron, Kovács Lajos, Kóródy Péter dr., Zlamál Ágost, Kóródy Imre pénztáros, Király Gáspár ellenőr és Kárpiss János titkár.

A múlt gyűlés jegyzőkönyvének tudomásul vétele és hitelesítése után az alaptörvény helyreállításának ügyét tárgyalta a választmány, mely megállapodásait a közgyűlés elé terjeszti. Majd Kóródy Imre pénztáros bemutatta a társulat 1907. évi számadásait, a melyeket a választmány, — miután a kiküldött számvizsgáló tagok átvizsgálták s a pénztárt is ráncsolták, — tudomásul vett és a pénztár kezelőinek köszönetet nyilvánítva a közgyűlés elé terjeszt. Elfogadták továbbá a pénztárosnak részletes előterjesztését az 1908. évi költségvetést illetőleg. Ezután Wagner Sándor bejelentette, hogy a lap szerkesztéséről és az alelnökségről lemond. A választmány nem lévén ez ügyben határozathozatalra illetékes, azt a közgyűlés elé viszi. Végül bizottságot küldtek ki, hogy Püspök úr ö Nagyméltóságát, a társulat fővédnökét a közgyűlésre meghívja. A gyűlés jegyzőkönyvét Tamási Áron, Kovács Lajos és Kóródy Péter dr. vál. tagok hitelesítik.

A társulat közgyűlése 1908. január 26-án d. e. 11 órákor a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium természetrajzi előadó termében vette kezdetét. Jelen voltak: Pál Antal elnök, Tamási Áron prelátus-kanonok, Kovács Lajos

prelátus-kanonok, Kóródy Péter dr. pápai kamarás theol. tanár, Butyka Sándor szentsz. tanácsos, borbándi plébános, Soóthy Gyula lelkiigazgató, Zlamál Ágost, Rass Károly, Péter János dr. főgimn. tanárok, Dobrozemsky Henrik dr. katonai lelkész, Eröss Imre püsp. szözlőgazd. intéző, Wagner Sándor alelnök-szerkesztő, Kóródy Imre pénztáros, Király Gáspár ellenőr, Kárpiss János titkár és a papnövendékek.

A közgyűlés megnyitása után Péter János dr. Carillo Alfonz jezsuita atya erdélyi szerepléséről tartott érdekes fölolvasást, melyet élénk figyelemmel kísértek. A felolvasáshoz dr. Kóródy Péter érdekes adatokat fűzött a Hunyadi családról. A közgyűlés a felolvasónak elismerését nyilvánította és értekezését a társulat lapjában leközli.

Ezután Wagner Sándor bemutatta Bálint Györgynek „A gyermekek házi nevelése” c. értekezését, amelyet a gyűlés tetszéssel fogadott, a szerzőnek elismerését nyilvánította és megköszönte a felolvasónak szives közreműködését.

A felolvasó gyűlés befejeztével következett az évi rendes közgyűlés, amelyen elnök felhívására elsőnek Kárpiss János titkár a következőkben terjesztette elő az 1907. évről szóló jelentését:

„Mélyen tisztelt Közgyűlés!

A súlyos megpróbáltatásnak nehéz éve mult el ismét Társulatunk felett. Egy évvel ezelőtt már kísértett a „lét vagy nem lét” nagy kérdése. De most, bár a sebek még be nem hegedtek, mégis mintha ismét újult reményekkel tekinthetnénk a jobbat ígéro jövő felé s mintha tovább szöhetnők egyelőre talán csak szép álmunkat arról, hogy társulatunk, mely a kevés vidéki katolikus kulturális egyesületek közt egyike a legrégebbeknek, mind jobban meg fogja valósíthatni alapszabályaiban kitűzött közérdeku céljait. Általános fölébredést és ország-szerte nagy készülődést vehetünk észre kato-

tában vagyunk azzal, hogy az anyának minden idejét és tehetségét gyermekeinek nevelésére kell fordítania, s hogy ez szent és átruházhatatlan kötelesség: arra tovább haladva megállapíthatunk bizonyos elveket, melyek a jó házi nevelésnek feltételei. Mert igaz, hogy e tárgy, melyről szólunk, nagyon sokoldalú. Igaz, hogy a gyermeki lélek kiaknázzhatatlan kincs bányája; igaz, hogy a nevelésben folytonos talányokkal és meglepetésekkel állunk szemben; igaz, hogy a nevelőnek eljárását mindig a körülményekhez és a nevelendő gyermek sajátosságához kell alkalmaznia: mégis mindamellett a tapasztalat és okoskodás megállapíthat bizonyos irányelveket, melyeket szigorúan betartva, a legtöbb esetben célt érhetünk. Én tehát ezek közül az irányeszmék közül választok ki néhányat s azok közé csoportosítom mondani valóimat.

1. Első alapszükséglet, hogy a szülő sok tassa gyermekét engedelmes-ségre. Az engedelmes-ség az a nevelésben, mi az alap az építésnél. Ha az meg nincs, hiába való minden további munkálkodás. Tehát gondos szülő ezzel kezd a nevelést. Szeretettel, gyöngédséggel, kedvességgel bizalmat, ragaszkodást kelt maga iránt. Kezdetben nagyon könnyű dolgokat parancsol a gyermeknek, lehetőleg olyat, miben a nevelendőnek öröme telik. Ha jól viszi végbe, megdicséri, esetleg meg is jutalmazza. Ha nem akarja teljesíteni, szigorúsággal, ha szükség, fenytéssel lép fel. De az egyszer parancsolt dolgot okvetlen meg kell tennie a gyermeknek, ha török, ha szakad. Ha esetleg duzzogni kezd, ha akaratoskodik, ha

makaeszkodik, nem szabad a parancstól elállani. Még úgy sem, ha földhöz veri magát a gyermek, s mint valami fiatal himpulyka, pukkadoz mérgében.

Az engedelmes-ségre való nevelésnek semmi sem nagyobb ellensége, mint az úgynevezett majomszeretet, a kényeztetés. És ez nagyon gyakori. Gyakori, mert az is a divathoz tartozik, hogy valósággal majmot, vagy ölebet csinálunk az úrficskából, vagy cepséggé kisaszszonyból. Egy úri háznál voltam, midőn épen erdei kirándulásra készült a család. A mama legott kiadja a parancsot, hogy a szolgáló keresse ki a Mancika számára (maig se tudom mi a becsületes neve) ezt meg ezt a ruhát. A szolgáló elő is hozza a rengeteg csipkefodor, meg pántlika garmadát, hogy feladja Mancikára. De Mancikának az a ruha nem kell. A szolgáló erőlteti a dolgot, Mancika rug, harap, körmöl. Jön a mama. Szépen beszél: „Látod fiacskám, milyen szép ruha, ilyen egy gyereknek — siacs az egész városban; milyen szép leszesz benne! No vedd fel angyalom, s szeretni foglak, meg is esőköllak!” „Nem és nem!” Jön a tata. Ráförmed Mancikára. Mancika a földhöz csapja magát, ordít, toporzékol, mint az éhes róka-kölyök. Erre a mama a szekrényhez szalad, cukrot, csokoládét hoz elő s tömni kezdi a Mancika szájába. Mancika eszmél, a képe gömbölyűvé válik s mosolyogni kezd. Most már mohón szedegeti magára a ruhadarabokat, néhány perc múlva ott táncol és szökdécsel a csapat élén. A csokoládétól azonban cirnos lett az orra. Mit gondolnak önök? Engedelmes-

kedett Mancika? Nem. Ő cukrot esalt ki a mamától s biztosak lehetünk, hogy ezt máskor is megfogja tenni. Lám, mire vezet a kényeztetés, a majomszeretet! Itt már ne is beszéljünk engedelmes-ségről, annál kevésbbé céltudatos nevelésről!

Nagyon árt az engedelmes-ségre való nevelésnek továbbá a folytonos dicsérgetés, gyakori és oknelkül való jutalmazás. Némely szülő gyermekének csak az arcát, a szemét nézi, de lelkebe soha se pillant. Az ő gyermeke a legszebb, a legokosabb, a legjobb gyermek a világon. Ezért a szalonban ő a szövivő. Az asztalnál övé a legjobb falat. És így tovább. Így lesznek aztán a csodagyermek, kik három éves korukban szavalnak, négy éves korukban énekelnek, öt éves korukban szindarabot játszanak, hat éves korukban eposzt írnak és tíz éves korukban a könyvet sutba dobják. Látják tisztelt szölvök, mire jutnak a csodagyermek? Ezek a legmakacsabbak, a legönfejtűbbek, ezeknél az önértzet, a hibás önértzet túltengésbe esett. Az ilyen csodagyermeket aztán engedelmes-ségben nevelni egyáltalán lehetetlen.

Árt továbbá az engedelmes-ségnek az ételben és italban való mértékletlenség, mert puhává, lelkileg erőtlenné tesz, nem külföldben az öltözötben való fényűzés, a divat szer-telen hajhászása, mert hiúságra, kevélységre vezet. Ha egyszer megszokta a gyermek a mértékletlenséget, ez a szokás őt rajjává teszi s vajmi nehéz megszabadítani. Hiszen már a híres Cató megírta, hogy a nyomornak nem

likus véreinknél, amit egészen helyénvalónak és természetesen kell találnunk, mert az általános fejlődés az ő feltett hagyományainknak kapuit fogja majd legerősebben döngetni. A szükséges önvédelemhez szinte nélkülözhetetlenek az idők viharait már kipróbált vidéki bástyák, s ezek közt inkább multjánál fogva már tekintélyes helye van az erdélyi róm. kath. irodalmi társulatnak. Ezért kívánatos annak ügy erkölcsi, mint anyagi megerősödése.

Társulatunk vagyoni mérlege az egy év előtti állapothoz képest már némi javulást mutat, de az anyagi helyzetnek teljes orvoslása még talán sok évnél a kérdése fog maradni. Nekem erről általánosságban csak ennyi lehet a jelenteni valóm, mert a pénztár állapotáról a pénztáros úr fog részletes felvilágosításokat nyújthatni. Itt még csak a legfontosabbat kell kiemelni, hogy Társulatunk magas fővédnöke, Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök úr öngyméltósága, aki melegen óhajtja, hogy ezen erdélyi részeken úgyszólván magában álló katolikus kulturális egyesület egyházunk és hazánk érdekeit menél munkásabban szolgálja, megerősödjék és magának a jövőre menél biztosabb alapokat rakjon, az 1907. évben is 800 K. kegyes adományával és 33 lap-példány 264 K.-nyi előfizetésével kegyeskedett támogatni társulatunkat: Ő nagyméltóságának ezen nélkülözhetetlen legkegyesebb támogatásáért leghálásabb köszönetünket nyilvánítjuk, s mivel ezen segélyezés eddig is társulatunk működésének létkérdése volt, azért a jövőre is Ő nagyméltóságának irántunk való kegyelmét és szíves jötekonyságát alázattal kérjük. Bevételeink és kiadásaink nem éppen kedvező aránya mellett is társulatunknak eddig még semmiféle tartozásai nincsenek.

Anyagi helyzetünk általános változásától most a társulat szellemi ügyeire térek át. Folyóiratunk a „Közművelődés” az 1907. évben is hetenkint csütörtök nap jelent meg két ívnyi, nyolc lapnyi terjedelemben, heti 460 számban, melyekből 38 szerepeldány, 11 hivatalos és 5 hirdetési példány. A nyomdással kötött szerződés lehet beszélni, mert nincsenek fűlei. Ami pedig a divatüzést illeti, csodálom, hogy még a mai pénzszük világban is beszélni kell róla. Pedig kell, mert oda jutottunk, hogy a rangkülömbőség teljesen elmosódott, különösen a hölgyvilágban. Már nincs tekintetes asszony, nemzetes asszony, nagyasszony. Ma csak nagysága van. Nagysága az úrnő, nagysága a szakácsnéja, nagysága a szobalánya s egyáltalán nem létezik nőnemű egység, aki nagysága ne volna. Noha már mind nagysága, hát mind is egyformán öltözködik. Legfőleg egyik nagyobb bóbítat hord, mint a másik; egyik elől szabat szükre, a másik hátul. S ha így van ez a nagy gyermekeknél, így van a kicsinyeknél is. A gyermek eltanulja a mamától a divatüzést, s nem érzi magát jól, ha nem olyan, mint egy csipketergerbe mártott majom. Így a divathoborttal együtt gyökeret ver lelkében a keveltség, a gógós hiúság. S ha aztán beszélünk neki engedelmességről, szerénységről, tisztességről, rostában hordjuk a vizet, vagy falra hányjuk a borsót.

Igy dönti meg a kényeztetés, a torkosság, a fényezés a gyermeki lélekben az engedelmességet, s így dől meg vele együtt a szerénység, illemesség: a legbiztosabb alap, melyre később építeni kellene.

(Vége kör.)

zódés szerint egy számnak a kiállítása 45 K.-ba kerül. A lap cseréviszonyban van az országnak úgyszólván minden számottevő katolikus lapjával és ezenkívül néhány időszaki folyóirattal.

A lapnak szellemi része mind nagyobb-részt az ügybuzgó szerkesztő hivatásos munkáját mutatja. Akadtak most is igen buzgó és mondhatni ügyes tollforgató tagok, akik különösen a vidékről sokszor tanulságos és igen hasznos tárgyokról értekeztek. De mondhatni, hogy az elmúlt évben a munkatársak száma nem gyarapodott. Dicsérettel kell itt illetnem tehát azokat, akik tagsági kötelezettségüknek teljes erkölcsi súllyal megfeleltek és mintegy követésre méltó példát nyújtottak a többieknek.

A társulat belső élete gyenge volt. Az elnökség ugyan tőle telhetőleg többször felvette a nyilvános felolvasások tartásának elejét fonalát, de mégis az elmúlt évben egy felolvasás sem volt. A tervezett irodalmi összejövetelek, amelyek eleintén megindultak és igen élénk vitaközlésre és eszmecsere-re vezettek, szintén már harmadszorra nem sikerültek. Az alapszabály megkívánta időben tartott három választmányi gyűlésen megvizsgálták a kiküldött tagok a pénztári forgalmat, időről-időre elintézték a hivatalos jelentések kapesán felmerült ügyeket.

Sajnálattal kell jelentenem, hogy a halál az 1907. évben elszórtotta néhány derék tag-társunkat. Elhaltak: B o t h Ferenc, szárhegyi plébános, c. kanonok, pápai prelátus és M u r á n y i Kálmán, eszicsomlyói plébános, felső-esiki főesperes külső választmányi tagok, továbbá G i d ó f a l v y Gergely prépost, nagy-szebeni plébános, főesperes és A n d r á s i Sándor nyug. nyárádköszvényesi plébános. Mindnyajokat kegyeletes megemlékezésünk kísérte sirjokba, valamennyiökről részletes életrajzi vázlatlással is megemlékezett társulatunk lapja, s most is itt újólag áldjuk jámbor emléküket. Elszomorító dolog, hogy a sorainkból kidőlt régi buzgó tagok helyére nem lép az újabb generáció, pedig ez erkölcsi kötelessége is volna. Meghalt négy tag, belépelt egy tag, s így a társulatnak van most 16 alapító, 64 pártoló, 145 rendes tagja és a lapnak külön van 128 előfizetője. A tagok száma fogyott.

Ezekből láthatunk nagyjában harminc évet meghaladott társulatunk 1907. évi életét. Mintha ennek a tulajdonkép katolikus sajtópártoló egyesületnek a mecsse kialakóban volna éppen most, amidőn országzszerre megindult a mozgalom a katolikus sajtóegyesület megalakítására. Mi valóban elmondhatjuk, hogy nekünk már megvan társulatunkban a külön erdélyi katolikus sajtóegyesületünk, de hátra van még csak egy, de ez aztán a legfontosabb, hogy azt anyagilag és szellemileg lehetőleg minden jóravaló erdélyi katolikus tőle telhetőleg támogassa. Indítsunk tehát menél általánosabb mozgalmat ami különleges sajtóegyesületünk érdekében, s ha ez sikerül, akkor társulatunk majd minden tekintetben megfelelhet az alapszabályok megkívánta céljának és rendeltetésének. Kérem alázattal ezen szerény titkári jelentésemnek szíves tudomásul vételét.

A titkár jelentését tudomásul vették és az elhalt tagok emlékét a közgyűlés jegyzőkönyvében megörökítették.

Ezután K ó r ó d y Imre pénztáros előterjesztette az 1907. évről szóló számadásokat:

A) Pénztári forgalom.

I. Bevétel:

1. Mult évi készpénz maradvány	368 K. 41 f.
2. Püspök úr ő nagyméltóságától kegyes adomány	800 „ — „

3. Előfizetési díjakból és pedig:

a) Püspök úr öngymélt. 34 lapra	272.—		
b) egyesektől	812.50	1084 „	50 „
4. Pártoló tagsági díjakból	125 „	— „	— „
5. Rendes tagsági díjakból	190 „	— „	— „
6. Takarékpénztári betétekből kivétel és pedig:			
a) alaptőkeből	180.—		
b) forgalmi tőkeből	452.11	632 „	11 „
7. Takarékpénztári betét tőkék kamataiból és pedig:			
a) alaptőke kamata	28.74		
b) forgalmi tőke kamata	5.28	34 „	02 „
8. Adóslévre törlesztetett	220 „	— „	— „
összesen:	3454 K.	04 f.	

II. Kiadás:

1. Papp György nyomdásznak a Közművelődés c. lapért	2475 K.	— f.
2. ugyanannak meghívókért	10 „	— „
3. nyugtábelegekért	1 „	68 „
4. Takarékpénztárba betéteket és pedig:		
a) alaptőkéhez	620.—	
b) forgalmi tőkéhez	298.—	918 „ — „
5. Takarékpénztári kamatok tőkésítése és pedig:		
a) alaptőke kamata	28.74	
b) forgalmi tőke kamata	5.28	34 „ 02 „
6. Pénzmaradvány mint egyenleg	15 „	34 „
összesen:	3454 „	04 „

B) Vagyon-állapot 1907. év végén.

1. Készpénzben van	15 K.	34 f.
2. Alaptőke a gyulafehérvári takarékpénztárban az 1261 sz. betétkönyvecske szerint 1908. jan. 1-től járó 5% os kamattal	611 „	38 „
3. Forgalmi tőke a gyulafehérvári takarékpénztárban 6438. sz. betétkönyvecske szerint 1908. jan. 1-től járó 4 1/2% os kamattal	128 „	63 „
4. Adóslévben, követelés	4087 „	77 „
összesen:	4843 „	12 „

A közgyűlés a számadásokat elfogadta és a pénztár kezelőinek jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánítja, az 1907. évre a számadások alól való fölmentvényt megadta.

Most K ó r ó d y Imre pénztáros előterjesztette a társulat 1908. évi költségeloirányzatát a következőkben:

A) Bevétel:

1. Mult évi készpénzmaradvány	15 K.	34 f.
2. Előfizetési díjakból és pedig:		
a) Püspök úr Öngyméltóságától 34 lapra	272.—	
b) 126 rendes előfizetőtől 8 korona	1008.—	1280 K. — f.
3. Tagsági díjakból és pedig:		
a) Rendes tagoktól	700.—	
b) Pártoló tagoktól	120.—	820 K. — f.
4. Takarékpénztári betétek kamataiból és pedig:		
a) Alaptőke kamata	30.64	
b) Forgalmi tőke	10.—	40 K. 64 f.
5. Adóslévre adott tőke kamataiból	204 K.	36 f.
összesen:	2360 K.	34 f.

B) Kiadás:

1. A „Közművelődés” című lapért 52 hétre a 45 K.	2340 K.	— f.
2. Egyeb nyomtatványok és költségekre	250 K.	— „
3. Előre nem látható kiadásokra	100 K.	— „
összesen:	2690 K.	— f.

a bevételből leütve a kiadást 2360 K. 34 „ mutatkozik hiány: 329 K. 66 f.

A közgyűlés az előterjesztett költségvetést elfogadta. A pénztári előterjesztésekkel kapcsolatban elnök jelentette, hogy időközben a volt pénztáros eltávozott Gyulafehérvárról és a választmány K ó r ó d y Imre, erdélyi egyházmegyei központi pénztári ellenőrt kérte föl a pénztár vezetésére. Az alapítói ügyének rendezése után a közgyűlés elnök ajánlására K ó r ó d y Imrét, aki időközben igen buzgón teljesítette szívesen vállalt feladatát, egyhangulag a társulat pénztárosának megválasztja.

Az elhalálozott két választmányi tag helyébe S o ó t h y Gyula lelkigazgatót és K o v á c s Mihály szépvízi plébánost választották meg a választmány tagjainak.

Végül W a g n e r Sándor előterjesztette a lap szerkesztőségéről való lemondását. K ó r ó d y Péter dr. a közgyűlés elismerését tolmacsolta szerkesztői érdemeiért és kérte őt lemondása visszavonására, de mivel erre ismételt kérésre sem volt hajlandó, a közgyűlés K ó r ó d y Péter dr. indítványára a szerkesztőnek önzetlen, fáradtságos és eredménydús működéséért jegyzőkönyvi köszönetét fejezte ki és lemondását elfogadta. A közgyűlés azonban a közönyt megjelölő szerkesztő személyére nézve véglegesen megállapodni nem tudott és ez ügyben rendkívüli gyűlésnek egybehívását találta szükségesnek. A déli egy órakerült végződött közgyűlés jegyzőkönyvét T a m á s y Áron, K o v á c s Lajos és P é t e r János tagok hitelesítik.

A szerkesztőség ügyének rendezése végett azután a választmány 1908. január hó 28-án d. u. 5 órakerült a főgimnázium első emeleti tanári termében rendkívüli gyűlést tartott, melyen jelen voltak: Pál Antal elnök, Tamási Áron, Kovács Lajos, Kóródy Péter dr., Fejér Gerő dr., Rak József, Wagner Sándor, Kóródy Imre pénztáros, Király Gáspár ellenőr és Kárpiss János titkár.

Elnök örömmel jelentette, hogy a szerkesztőség ügyét sikerült kedvezően elintézni, Soóthy Gyula lelkigazgató személyében, akinek a működésében úgy a társulat fővédője, Püspök úr öngyméltósága, mint a tagok mind megbízhatónak és szerkesztősehez lapunk ügyének további fellendítésében méltó reményeket fűzhetünk. Elnök ajánlására a választmány Soóthy Gyula lelkigazgatót a Közművelődés felelős szerkesztőjének egyhangulag megválasztja és a rendes közgyűlés jóváhagyásának reményében rendkívüli közgyűlésnek megtartását most nem tartja szükségesnek. A jegyzőkönyvet T a m á s y Áron, K o v á c s Lajos és K ó r ó d y Péter dr. hitelesítik. Ezen legfontosabb társulati ügynek szerencsés megoldása után a választmányi gyűlés este 6 órakerült lelkes hangulatban véget ért. Gyulafehérvárt, 1908. január 28.

Kárpiss János,
titkár.

H I R E K .

— **Változás a szerkesztőségben.** Wagner Sándor tanár, aki a lapot több éven keresztül önzetlenül s nagy ügybuzgósággal szerkesztette, az állásáról — a közgyűlés kérése dacára is — lemondott. A szerkesztés nehéz és fáradtságos munkáját Soóthy Gyula papnevelői lelkigazgatóra bízta. E szám már az ő szerkesztésében jelent meg.

— **Az új szerkesztő fiókjából.** Ugy érzem magamat, mint az a plébános, kinek csekély a jövedelme s mégis kettő a káplánja. Csekély a tehetségem, gyenge a szervezetem s mégis két

lapot kell szerkesztenem. A „Közművelődés“ elvállaltam azért, mert bízom, hogy az egyházmegye minden részéből nagy lelkesedéssel fognak sorakozni mellem önzetlen munkásságaikkal. Erre kérek minden tollforgató paptársat és világi katolikust. Egy nagykentélyű főpap mondta nekem a napokban, hogy a fiatal papok közül egy sem járhatja a lapot — nem tudom való-e ez a szomorú kijelentés? Mindenesetre ennek nem szabad tovább is így lenni. Tolla és pénzzel ide kell sorakozni ez egyetlen egyházmegyei lap mellé. Így szerkeszték s ha nem lesz így — azonnal lemondok.

— **Püspök urunk** az idei III. körlevelében három miniszteri rendeletet közöl. Az illetékegyenérték kiszabásához kívánt újabb vagyonbevallásról; az egyházi és iskolai szolgáltatások kimutatásáról; s végül a szakértő iskolalátogatókról.

— **Rakovszky István**, a képviselőház alelnöke, egy kedves levélben szólította fel püspök urunkat, hogy a kath. népszövetség 26-diki diszgyűlésén vegyen részt. Kegyelmes atyánk részint a kellemetlen idő miatt, részint azért, mert édes anyját nem akarta egyedül hagyni — itthon maradt. De aztán repültek a táviratok minden felé, hogy menjenek Budapestre s visszajövet állapotjanak meg Fehérvárt, hol anket lesz arra nézve, mikép szervezzük egyöntetűen az egész egyházmegyében a népszövetséget? Ez a gyűlés jan. 28-dikán volt, melyről lapunk más helyén számolunk be.

— **Farsangi ebédek az alulában.** Az egyik csütörtökön a katonai tisztok, s a múlt csütörtökön a polgári hatóságok fejei élveztek a püspöki asztal barátságos vendégszeretétét. Mindnyájan el vannak ragadtatva a házigazda kedvességétől — s hálaival csodálták a Kegyelmes asszony üdeségét s jó egészségét.

— **Pál fordulása** a jövendő mondas szerint fordulást hoz az időjárásban. Nálunk pár napig szokatlanul száraz hideg uralkodott szelvi-harral és porfelhőkkel, melyekbe néha-néha egy-egy hóhely is vegyült. Most már olvad mindenfelé az a kevés jég és hó is. Rosz esztendőre van kilátásunk.

— **Rancz János** főesperest, az egyházmegyében mindenki által kedvelt paptársunkat — mint részvetel értesültünk, baloldali szélhűdés érte. Életben maradásához kevés a remény. Imádkozzunk érte. Elvesztése nagy csapás egyházmegyénk. — Az utolsó órákban kaptuk a lesújtó hírt, hogy Rancz János főesperes a mindenki által szeretett és becsült pap és hazafi f. hó 29-én lelelt visszaadta Teremtőjének. Nyugodjék békeben!

— **Balázs Ferenc** kézdiorbai főesperes szintén komoly reumás betegségben szenved. Alig bír járni. A főpásztor megszerezte számára Rómából azt az engedményt, hogy a szt. misét szobájában mondhatja.

— **A papnöveldeben** febr. 3-dikán megkezdődik az ugynevezett próba predikációk ideje. Nagy ilyenkor a druk, de a fiatal leviták szívesen átszenvedik azt a pár percet, mert utána aztán a végzett „szónokok“ az előjárókkal együtt élveznek egy-egy farsangi ebédet, amikor a p. Rektor úr ugyancsak kitesz magáért.

— **Az oltáregylet** február 2-dikán a gyertyaszentelési szertartásra való tekintetből nem tart szentségimádást. E helyett március első napjaiban három napos megkérdelő ájtatosságot fog tartani.

— **Senkise gondolná**, hogy a püspöki „Ujvilágban“ mily élénk multság van naponkint az ottani jégpályán. A diákok és a kispapok ott élvezik a téli sportokat.)

*) Már elolvadt minden.

S z e r k .

— **Női Patronage Gyulafehérvárt.** Ugy az egyház mennyit dolgozik és fárad a szociális kérdések megoldására, mutatja az, hogy a gyulafehérvári irtalmas nővérek zárdájában már régóta fennáll az az intézmény, a melyet patronagenak nevezünk. Két osztálya van a patronagenak. Az egyik csoportban az úri osztály leányai, a másikban a cselédleányok s az alsóbb osztály leányai nyernék támogatást vallásérkölcsei irányban. De nemcsak a vallásérkölcsei irányban tartják a jó nővérek szem előtt, hanem a hazafias irányt is ugyancsak szolgálják. Szolgálják pedig azért, hogy a midőn a vallásérkölcsei továbbképzést elősegítik, ugyanakkor alapjait is rakják le egy erős nemzedéknek s ezzel a keresztény Magyarországnak. De még azt is elérik ezáltal, hogy a szeretetteljes bánásmód, mellyel az apácák minden ténykedésüket párosítják, az idegen ajkú leányokkal is megkedveltetik a magyar nyelvet, a melyet észrevétel nélkül tanulnak meg, s így azok a válaszfalak, melyek őket a magyartól elválasztják, lassankint önmaguktól leomlanak. Bár sokan megértenék az ilyen önzetlen munkának az értékét s minél többen keresnek fel az apácák által vezetett olvasókört illetőleg leányegyletet vasár- és ünnepeken.

— **Halalozás.** Medve András segesvári r. k. tanító f. é. jan. 20-án este 7 órakerült Gyergyóremetén 24 éves korában, tanítóságának és segesvári működésének 5-ik évében az Ur Jézus gyakrani magához vételével az Urban csendesen elhunyt. Temetése f. é. január 23-án folyt le ugyanott. Medve András tanító azon igazi mintatanító sorába tartozott, kik törhetlen hűséggel és ragaszkodással viselkedtek egyház és iskola iránt. Páratlan kötelességtudás, lelkiismeretesség és mely vallásosság jellemezte az elhunyt tanítót, ki ép egy évig kijelölt a „tuberkulózis“ ellen és mégis az utóbbi győzte meg a mintajellemű tanítót. A segesvári hitközségre, hasonlóan a szegény szülőkre nagy csapást mért az Ur! Nyugodjék békeben!

— **A népszövetség szónokai a papnöveldeknél.** A Kegyelmes Úr ismét gondoskodott, hogy a papnöveldek azokról a mozgalmakról, melyek ma a társadalmat irányítják, az iskolai oktatás keretén kívül is ismereteket szerezzenek, hogy a keresztény eszmék hőseitől lelkesedést tanuljanak. Jan. 28-án meglátogatta dr. Lakatos Géza és Haller István a papnöveldeket s Haller István egy lelkes beszédben mutatta meg, hogy hol és mennyiben kell a jövő papságának szociális téren munkálkodnia. Nem a XIX. században élünk már. A XX. század új munkakört jelöl ki papságának, új terheket rak vállaira, melyeket a régi apostoli szeretettel, de új világnézettel kell hordoznia. A pap nem csupán az oltár szolgája többé, hanem a keresztény eszméknek vezető harcosa a társadalomban is. Így kell ennek lennie! Ne is szoruljon a papság tevékenysége csak a sekrestyére és szószékre, hanem álljon ki az élet forgatagába s vezesse népet nemcsak lelkieken, hanem minden téren, mert különben akad száz más, aki megteszi ezt, de abban nem lesz köszönet. Ezek azok a gondolatok, melyeket az igazán lelkesítő beszédből a növendék papok tanulhattak. Ezek kell hogy irányítsák a modern papot és a papságot, hol a modern szót abban a jelentésben vesszük, mintha a régi igazságokat sutba akarnánk dobni, hanem tartjuk meg a régi igazságokat, és változtatunk a taktikán. Szent Pálnak az apostoli fejedelmek élete áll előttünk, ki bejárta az ismert világot, végtelen sok üldözést és veszedelmet állott ki, vezette nyáját lelkieken s ha valamelyik egyházát anyagikban kár érte, gyűjtött fáradhatatlanul, hogy mindenben mindene le-

gyen mindenkinek. Mikor Haller Istvánt Temesvárt olyan illetlen módon inzultálták, olyan különös magasságban tünt fel előttünk ez az ember; ime egy apostol, ki a keresztény eszmék miatt bántalmat szenvedett. Mégis csak boldogok a cesanádi kispapok, kik láthaták, hallhaták! S lám most mi is láthatuk, hallhatuk. Áldás legyen utaikon.

— **Farsang.** Mulatunk. Néha jó ezt is megeselekedni; mert a sok mulatságtól fásultak lesznek az emberek. Mi lesz? — Társasvacsora, utána táncz. Nő arra már nem megyek el — se társasvacsora, se tánc nem kell. Mi lesz? Műsoros estély felolvasással. — Felolvasás? mind unalmas, — otthon én kényelmesebben olvasok fel magamnak. Aztán meg az a szavalt, zongora, ének egészen idegessé tesz. Mi lesz? Színelőadás — tánc. Nő — arra még elmegyek — de aztán azonnal haza, nekem másnap szükségem van a fejemre. Így megy ez folyton. A publikum ideges, fáradt, fásult; a kinek nem „muszaj” (muszaj pedig elmenni a lányos családoknak s egyéb fiatal embereknek!) nem megy már tanulni. Sok a joból megártott. A mai kort az jellemzi, hogy nem tud mértéket tartani semmiben.

— **Egy falusi** kedves plebános járt nálam. Azt mondta, hogy a lelkesedéshez szükséges a megélhetés. A kongruától nem sok jót remélnek. 800 frt.-ból hogy lehet megélni, hogy lehet adozatot hozni a különféle oltárookra? A nép is szegény: „Nem tudunk imádkozni sem — hisz mines egy falat kenyérünk!” Szomorú igazságok ezek. Mégis olyan sokat emlegetik azt bizonyos papzsákokat.

— **Kath. Legényegyletünk** 26-án tartotta meg III. felolvasó estélyét az érdeklődő közönség nagy részvétel mellett. Rass Károly elnök folytatta érdekes témáját „A középkori ker. irodalomról”. Febr. hó 2-dikán színelőadást tart táncsal egybekötte, melyre a jegyek nagyrésze már elfogyott. A szindarab kezdete pont 8 kor lesz.

— **Vizsgálatok a papnöveldeben.** Ha valaki véletlenül a saeculumból a papnöveldebe vetődne, ott látna ám csak mosolygó, meglegedett arcokat! Miért? Vege felé járnak a vizsgák! S ez nem elég, máskor is így volt ez, de jelen volt a vizsgákban a Kegyelmes Püspök Úr is. Elnökölt és macerálta a kispapjait. Mindenkit megszokott ő egy kicsit faggatni, még azt is, ki véletlenül kerül a keze közé, hát még mikor azzal a szándékkal indul el, hogy na most jaj a kispapoknak. Pedig rendesen esütörtököt mond minden szigorúsága, hiába, nem olyan az ő arca, hogy szigorú is tudjon lenni. Most is azt gondolta, hogy a kispapok félnek, ha ő elnököl, pedig hát mást mutatnak ám a meglegedett mosolygó arcok. Aztán meg minden szigorúságának a vege egy kis jó uszonna. Biz ez egy kis eszt prózai, de mi tagadás lenne, nagyon jól esett. 18-án volt az első vizsga az egyházjogból (III.—IV.) dr. Balás Endre, a kispapok rektora tanítja ezt a tárgyat, azaz nemcsak ezt. Alkalmat talál ő minden kis pontnál, hogy sok oldalt tapasztalatainál fogva a reális életre előkészítse gondosan, szeretettel növendékeit. És ezt lehet és kell is mondani mindenik professzoráról. Nemcsak elméletre, hanem a Krisztusi életre tanítják itt a növendékeket. 20-án volt az alap-

vetőhittanból (I.—II.) melyet Vass Albert dr. tanított igazi tárgyszeretettel, elénkséggel; az ő tanítványai mindig vidámak. 25-én a lelkipásztorokodásból. Ujfalusi dr. apátkanonok úr adta elő ezt a tárgyat a (III.—IV.) évnék, hogy milyen lelkesen és szeretettel, mutatja az, hogy mikor az I.—II. évesek szerét ejthették, mindig oda huzódnak az előadóterem ajtajához, hogy ők is hallhassák az apát úr előadását. 27-én az I.—II. évnék a szentírastudományból. Kóródy Péter dr. tanította folytonos jókedvvel, vidámsággal, mi különösen tanítványaiiban volt meg. 31-én volt a vizsga a bölcsészettanból az I.—III. évnék. Dr. Vass Albert a professzora. Jelen volt ezeken, az utolsót kivéve, a Püspök Úr s apró közbeszólásaival, kérdéseivel, vagy megjegyzéseivel még élénkebbé tette őket. Még hátra van — mi lenne egyéb, mint hogy hálát adjanak a jó Istennek a sikerért és a Kegyelmes úr fáradozásáért.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tornaköre** 1908. február hó 2-án (vasárnap) délután 1/25 órakor az intézet tornacsarnokában nyilvános díszturnázást tart. Műsor: 1. Felvonulás. 2. Himnusz. 3. Szülőz szabad gyakorlat. 4. Csap. torna magas korlátán. 5. Lóbogó szabad gyakorlat. 6. Csap. torna lovon — oszt. torna alacsony nyújtón. 7. Minta csap. bot. gyakorlat. 8. Csap. torna magas nyújtón. 9. Játék. 10. Gula. 11. Elvonulás.

— **Az Eucharistia társulattól.** Tisztelettel melékelve küldöm a féleli libellusokat. Többet sajnálatomra nem küldhetek, mert a keresztetek hiányosak. Az alapszabályokban jelzett köteleesség: „singulis hebdomadis hora unam adorationis continuum persolvere coram SSmo Sacramento . . .” — szigorú betartása, s ennek a libelluson esküszere bizonyítása: „testificor . . . per horam integram . . . (meditando) permansisse” — fájdalom, gyakran csak jámbor kívánság maradt. Én — hála Istennek — naponként meditatálva szoktam a szt. miséhez készülni, a papi szolozsmát is — hála Istennek — még eddig végeztem, de az ilyen obligációt a kötelezett óra elvégzése gyanánt a libelluson jelezni eddig nem tartottam szabályszerűnek (talán szükségesnek?) s így be sem küldöttem. Főtisztelendő úrnak a „Közművelődés”-ben közölt enyhítő magyarázata az imaóra kötelezettségét lényegesen megkönnyíti s így gyarlóságunkat támogatja. Midőn a szives felvilágosításért köszönetemet fejezem ki, tisztelettel kérem, hogy nevemet az Eucharistia társulat névsorában továbbra is megtartani kegyeskedjek.

TANÜGY.

A részletes tanterv.

Búzás János javaslata.

(Folyt. köv.)

II. óra. A nehézség. A fajsúly.

(Eszközök: 1 db kövecs, egy pohár víz, 1 parafadugó.)

Ha a kövecset a kezünkbe kísértszük, mi történik vele?

Miért esik a földre? (Nehézségénél fogva.)

Van-e olyan test, amelynek nehézsége nem volna?

A nehézség tehát a testeknek milyen tulajdonsága? (Általános.)

Ha a kövecset és a parafadugót vízbe ejtjük, mit veszünk észre?

Miért száll egyik a vízbe, s miért marad fenn a másik?

A testek különböző nehézségeit minek nevezzük? (Fajsúlynak.)

Ha különféle tárgyakkal rakunk meg egy szerket, mire int minket a fajsúly? (Hogy a nehezebbeket tegyük alól.)

III. A tehetetlenség.

(Eszköz: egy kövecs.)

Ha egy kövecset nekihajtanánk az ablaküvegnek, mi történne? (Áttörne.)

És ha a falnak hajtanók, mi történne? (Visszaesne.)

Miért menne át az ablaküvegen és miért nem a falon? (Ellenálló erő.)

Ha a gyermek futásközben megbollik, mi lesz vele?

Miért esik el és miért nem marad állva? A testeknek azon tulajdonságát, hogy ha mozgásban van, akkor nem akar megállni, minek nevezzük?

A tehetetlenség megvan-e minden testnél?

A tehetetlenség tehát a testeknek milyen tulajdonsága? (Általános.)

Minő munkáknál használjuk a tehetetlenség törvényét? (Mindenféle dobásnál, szitalásnál, rostálásnál stb.)

A tehetetlenség átszállhat-e más testekre is? (Fahasítás, cövekverés stb.)

Ha a futószekérről le kell ugranunk, mire figyelmeztet minket a tehetetlenség törvénye? (Hogy egy kissé előre fussunk, s arccal hátrafelé ne legyünk.)

A futóvonatról szabad-e leugornunk? Miért?

IV. A halmazállapot.

(Eszközök: 1 db jég, 1 db timsó, 1 kenes gyufa.)

Miből lett a jég?

A jég olyan hig-e, mint a víz?

Tehát milyen állapotban van a jég? (Szilárd.)

Hát ha víz lesz belőle? (Folyékony.)

Szilárd állapotban még minő testeket ismeresz?

Hát folyékony állapotban?

Mivé lesz a víz, ha sokáig főzik? (Gőzzé.)

A gőz folyékony-e, vagy szilárd?

A víz tehát hényfele állapotban fordul elő?

Lehet-e más szilárd testeket folyékonyá tenni? (Vas, rez, viasz stb.)

Milyenné lesz a kén, ha melegítjük, s milyenné, ha égetjük?

A testek tehát hány nemű állapotban fordulnak elő?

Ezt a háromnemű állapotot röviden minek nevezzük? (Halmazállapot.)

A folyékonyá melegített timsót mire használhatjuk? (Ragasztásra.)

V. Az emeltyű.

(Eszközök: valami rúd féle, valamint megfelelő mérlegek; de végszükségben egy írón és egy kréta is megfelel.)

Mifele eszközzel rakják meg a szénás szerket? (Villával.)

Mivel nyilalják fel az épületet?

Hogy nevezzük mindazt, amivel emelünk?

Sirolin

Ennél az étvágyat és a testsúlyt, megszűnő a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást

Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Minthogy értéketlen utánzatokat is kínálunk, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svjc)

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerárban. — Ára üvegenként 4.— korona.

Milyen emeltyű a villa? (Egykarú.)

Hogy lesz az egykarú emeltyűből két karú? (Alátámasztóval.)

Milyen emeltyű a kütgém, a kilincs, az olló, a targonca?

Hol van ezeknél (külön-külön) az erő, hol a teher, hol a támaszpont?

Két karú emeltyűnél, hogy lesz könnyebb a teher? (Ha közelebb jut a támasztó ponthoz.)

Milyen emeltyűt használnak a testek súlyának megmérésére? (Mérleget.)

Ha a mérleg egyenlőtlen karú, mit veszünk észre? (A hosszabb karjára kisebb súly kell.)

Milyen emeltyű a tizedes mérleg? (Egyenlőtlen karú.)

Miért nevezzük tizedes mérlegnek?

A tizedes mérlegnél mennyi erő (ellensúly) kívánatik 60, 95, 183 kgr. teherhez?

Hogy nevezzük a kútviz kihúzására szolgáló kerekés emeltyűt? (Hengerkerék.)

Hogy a hengerkerékkel nagyobb terhet emelhesünk ki, mit kell tudnunk? (Minél nagyobb a kerék, annál könnyebb.)

Ezzel kapcsolatosan megemlítendő, hogy van százados (centimál) mérleg is.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollaal és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

CSARNOK.

A székelyföldi kepe.

II.

Mivel tehát hiteles történeti kútfők alapján bizonyos az, hogy a milkoviai püspökség már a IX. században a nyugati egyházhoz tartozó, rendes püspökség volt és az 1096. évből való körlevél szerint a Székelyföldi Lőrinc milkovi püspök rendes joghatósága alá tartozott és az alatt is maradt azontúl is jó soká, mivel 1218. évben II. András királyunk azzal az eszmével foglalkozik, hogy moldovai sikon veszélyes fekvő és már ezokból ismételtelen feldult milkovi püspökséget áttelepítse a havasokon es Szebenbe helyezés: egészen világos, hogy amikor Szent István királyunk a keresztény vallásnak Erdélyben való elterjesztéséhez és az egyházi ügyek szervezéséhez hozzájárított; a székelyföld már régen keresztény volt és az egyház ott már régen szervezte volt. Ime, mi csak 1103—1113 évek között tudjuk kimutatni az első erdélyi püspököt Simont; de Lőrinc milkovi püspök ezt kilenc évvel megelőzőleg rendes Circularis ir az ő kézdi, orbai esperesi kerületi espereseihez. Ez hát elég világosan beszélő tény, mert megmagyarázza, hogy 1.) szent István királyunk, ha ugyan tényleg ő alapította az erdélyi püspökséget, annak a Székelyföldet azért nem rendezte alája, mert a Székelyföldnek már akkor régóta rendes és törvényes főpásztorja volt a milkoviai püspök, akinek a pápai szentszéktől kellett kinevezve lennie, mert máskép a pápai irattár nem emlegetne már 896 évben Nicetas néven milkoviai püspököt;

2.) mivel tehát teljesen rendezett egyházi viszonyokat talált ott, ezeket meghagyta érintetlenül, amit tennie annál indokoltabb dolog volt, mert hiszen ott már készen találta azt, amire országa többi részeiben törekedett; a milkoviai püspök szerzett jogait sem hagyhatta figyelmen kívül; a királyi székhelytől távolfekvő, nehezen kormányozható és határszéli fekvésénél

fogva kétszeresen fontos székelyföld belső nyugalma az amúgy is sok gondot okozó országrendezés mellett kétszeresen fontos ügy volt, meg aztán a székely nemzet nem mint legyőzött és lehódolt nemzetiség, hanem mint szövetséges politikai nemzet lépett be a szent István birodalmába és így ha mindenben, úgy egyházi ügyeiben is megtartotta a maga ősi intézményeit;

3.) ennél fogva csak természetes, hogy megtartotta papjai eltartásának már meglevő rendszerét a kepefizetést is, amelyet a dézmával felcserelelni már azért sem akarhatott, mert a dézmatát a jobbágyok fizette, a nemes ember pedig nem; a székely pedig mint egyszálal nemes emberből álló nemzet magára méltán megalázónak tarthatta azt, hogy reá olyan fizetést erőszakoljan a király, amelyentől az ország másféle nemesi szabado voltak.

De más okai is voltak annak, hogy a Székelyföldre ne terjeszkedjék ki a dézmafizetés. Ilyen ok a papság szerzett joga volt.

A dézma a termények tizedrészből állott és a püspököknek fizetődött. A püspök ebből köteles volt többi közt a helyi lelkészt is javadalmazni.

Akkoriban már európaszerte divó szokás volt, hogy a helyi lelkész javadalmazására a püspökök a beszedett dézmának egy negyedét (kvártát) engedték át, amiből itt-ott az lett, hogy ennek az egynegyednek három negyedét a székesegyházi főesperes, meg a kerületi dékán foglalták el és így a helyi lelkésznek tulajdonképpen már csak az egynegyed negyede, vagyis az egész dézmának tizenhatodrésze jutott. Emiatt sok volt a panasz, és ilyen tizenhatodról van szó abban a királyi rendeletben is, amiből Dr. Éltés azt akarta kiolvasni, hogy azért adódott ki, mert a dézma kötelesek egy tized helyett a termésnek csak egy tizenhatod részét akarták fizetni a püspököknek.

A székelyföldi kath. papság azonban a kepefizetés részén a legtöbb hívőtől a termésnek nem egy tizedet, hanem egy negyedét, sőt itt-ott szinte felét is kapta és így csak természetes, hogy nem akarhatta azt elcserelelni az egy tizednek fertály vagy éppen tizenhatodrészeért, nem pedig legfőképpen azért, mert egészen bizonyos, hogy emellett a 25%-os keperendszer mellett is nagyon szegény volt. Hiszen havasi vidéken lakott, ott sok falu van ugyan, de mint apró és gyér lakosságú; meg aztán az eke alá fogható földterület kevés és sovány, ott a kepe is nagyon keveset ért, mert hiszen az 1/4, 1/3, 1/2 kepereszt sem lehet máskép megmagyarázni, mint úgy, hogy ha a hívek ennyit nem adtak volna, ott a pap megélni nem tudott volna. A dézmás pap mindenféleből, borból, viaszból élő állatból is kapott dézmat; misebort, viaszgyertyát a székely papnak vennie kellett messze földről, mert arrafelé bor nem terem s ő csak a tavaszi és az őszi vetésből kapott kepe. Aminthát nem vitte be Szent István királyunk a Székelyföldre a magyarhoni vármegyei intézményét s amint meghagyta a székelynek minden nemzeti intézményünket: azonkép nem vitte be a tizedet sem, hanem az önmaguk által magukra vállalt kepefizetés régi szokását is meghagyta úgy ahogy azt ók maguk kivetették, hogy abból papjaikat, tanítóikat eltartsák. A politikai ráció is mellette szólt; mert hiszen ha behozza a tizedet, egy idegen fölzézidáló püspökök, a milkoviaiakkal kellett volna a saját országában tizedszedési jogot adnia, amit nyilván bölcsebb dolog volt elkerülni.

Ha már most ítéletünk mértékéül azt az elvet fogadjuk el, hogy valamely intézmény jogi természetét annak az intézménynek a nyilván

való céljából kell levezetni: akkor bizonyos, hogy a székelyföldön ősi idő óta fennálló kepe egytermészetű a később Magyarhonban meghonosított dézmával, mert egyiknek is, másiknak is ugyanaz volt a célja, t. i. az egyház szolgáinak anyagi ellátása. A különbség csak az, hogy míg a kötelezettségét és mérvét későbbi törvény állította fel, addig a kepe ezt jóval megelőzőleg az önmegadóztatás jogalkotó tényéből és a jogszokás törvényalkotó erejéből való régi intéstitió volt akkor, amikor a dézmat behozták, amelyet a szabad és egészében és nemes székely nemzetre annak akarata ellenére nem is erőszakolt fel Szent István és utódainak királyi bölcsege.

(Folyt. köv.)

A szerkesztő üzenete.

Amerikai levél. Még nem volt időnk átolvasni. Legyen szerencsém mások is.

—i.—. dr. Kérek, ha lehetséges olyan mélyen szántó vezércikket hetenkint. Terjessze ki az ígértét erre a lapra is.

P. D. Előbb megkérem az egyházmegyei pénztárt, ő tanulmányozza előbb. S az fog dönteni a dolgozat sorsa felett.

Tusnád. Lám-lám, most meg itt találkozunk. De aztán jöjjön ám az irás.

N. N. Egy gör. kath. leányt elveendő hívét sok kapacitálás után ezekkel a szavakkal győzte meg a kath. plébános, hogy ő nem eskethetett: „Ugyebár a másiknak a buzáját nem adhatja el?” A legény meg volt győzve. Tudni kell a nép nyelvén beszélni s akkor minden sikerül.

A régi munkatársak eszentül se vonják meg a lapról dolgozataikat.

Remélem kapok dolgozatot megboldogult Rancz főesperesről, arról a vidékről.

Boesánatot kérek, ha a laphon itt is, ott is hiányok mutatkoznak. Gyorsan kellett dolgozni, innét aztán a késedelmes megjelenés is. Jövőre máskép lesz.

Csak azon mozgalomokról, előadásokról, mulatságokról írunk, a melyre meghívót és tiszteletjegyet kapunk.

Kolozsvár. A Róbi és a Tóni, meg a főfőúr munkásságára erősen számítok. Szerzenek ott munkatársakat a civilek között minél többet.

L. S. Kérem, ne engedjük elaludni a lourdi zárandoklatot. Kérem a folytatást. Üdv.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu templomberendezési tárgyak javítása különösen: modern olajlak marványozásra.

A népiskola tananyagának tantárgyankénti beosztására szolgáló

Részletes Tantervnyomatvány

(sajító alatt); vagy az osztályonkénti feldolgozásra használható

Tananyagbeosztási nyomatvány

a **miniszteri** és külön a **róm. kath.** tanterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám. **postadíjjal** együtt 2 kor., négy oszt. 1.80, három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 korona előleges beküldése mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál Székelyudvarhely.

Rákóczi Sorsjáték.

(II. Rákóczi Ferencz lovasszobra javára.)

Főnyeremény:

40,000 korona.

Második nyeremény: 10,000 korona.

Harmadik nyeremény: 6000 korona,

összes nyeremények 90,000 K.

Egy sorsjegy ára egy korona.

HUZÁS 1908. MÁRCZIUS HÓ 15-ÉN.

Sorsjegyek kaphatók

Papp György főtéri üzletében

GYULAFEHÉRVÁR.